

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 4.7.2007
KOM(2007) 374 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE**

**Tööstuspoliitika vahekokkuvõte
Panus ELi majanduskasvu ja tööhõive strateegiasse**

{SEK(2007) 917}

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	3
2.	Majanduslik olukord ja väljakutsed	3
3.	Tööstuspoliitika tööprogramm	5
3.1.	Hinnang edusammudele ning hetkeolukord	5
3.2.	Edasised plaanid	6
3.3.	Praeguse töö jätkamine ja uutele väljakutsetele vastamine	7
3.3.1.	Horisontaalsed algatused	7
3.3.2.	Sektorikesksed algatused	11
4.	Kokkuvõte	14

1. SISSEJUHATUS

2005. aasta teatises¹ sätestas komisjon esimest korda integreeritud lähenemise tööstuspoliitikale, mis põhineb horisontaalsete ja sektorikesksete algatuste konkreetsetel tööprogrammidel. See poliitika, mis moodustab tähtsa osa Lissaboni strateegiast, on tihedalt seotud ELi sooviga tagada nii hästi toimiv siseturg² kui ka avatud ja konkurentsile rajatud maailmaturud. Samuti soovitakse leida lahendus keskkonnaalastele probleemidele. Nii nõukogu³ kui ka Euroopa Parlament⁴ kiitsid lähenemisviisi heaks ning soovisid, et komisjon rakendaks poliitilised algatused ja esitaks 2007. aastal kokkuvõtte edusammudest ning uued algatused.

Teatisel on kolm eesmärki.

- Esiteks, kirjeldada ELi tööstuse hetkeolukorda ning määrata kindlaks peamised väljakutsed, millega praegu silmitsi seistakse;
- teiseks, anda ülevaade edusammudest, mida on saavutatud tööstuspoliitikat käsitlevas 2005. aasta teatises sätestatud horisontaalsete ja sektorikesksete meetmetega;
- ning kolmandaks, võttes arvesse praeguseid arvandmeid ja väljakutseid ning saavutatud edu, sätestada meetmed ajavahemikuks 2007–2009.

ELi tasandi tööstuspoliitika peamine roll on pakkuda eeltingimused ettevõtluse arendamiseks ja innovatsiooniks, et EL muutuks atraktiivseks kohaks tööstusinvesteeringute ja töökohtade loomise jaoks, arvestades asjaolu, et enamik ettevõtetest on väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (VKEd).

Tõhus ja toimiv ELi tööstuspoliitika peab põhinema sidusatel ja kooskõlastatud jõupingutustel nii riigi kui ka Euroopa tasandil, nagu on nimetatud EÜ asutamislepingu artiklis 157. Paljud Euroopa tööstuse konkurentsivõimet mõjutavad tegurid on sätestatud riiklikul tasandil. Mõnede oluliste küsimustega, nagu avatud ja konkurentsile rajatud ühise turu loomine ning tööstuspoliitika vastus energia ja kliimamuutuste tegevuskavale, ei saa tegelda riikide tasandil, või kui saab, siis ainult piiratud. Seetõttu on vaja võtta meetmeid ka Euroopa tasandil.

2. MAJANDUSLIK OLUKORD JA VÄLJAKUTSED

Kuigi pilt on sektoriti erinev,⁵ on üldiselt tööstuse olukord hea ja dünaamiline. Tööstus annab olulise panuse majanduskasvu suurenemisesse ja töökohtade loomisse ühenduses. Tööstus on jätkuvalt Euroopa majanduse vedur.⁶ Tööstus, mis otseselt moodustab umbes viiendiku ühenduse kogutoodangust, on viimase kahe aasta jooksul kasvanud keskmiselt 2,6 %. Innovatsiooni seisukohast on tööstus samuti tähtis, sest esindab 81 % erasektori teadus- ja arendustegevuse kuludest. Samuti pakub tööstus järjest rohkem kõrget kvalifikatsiooni

---

¹ KOM (2005) 474

² Siseturupoliitika igakülgne läbivaatamine on praegu käimas.

³ Konkurentsivõime nõukogu 29.–30. mai 2006 ja konkurentsivõime nõukogu 21.–22. mai 2007

⁴ Resolutsioon tööstuspoliitika kohta, 5. juuli 2006

⁵ ELi tööstuse struktuur (Ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat, 2007)

⁶ Täpemalt vaata teatisele lisatud komisjoni talituste töödokumenti SEK(2007)917.

nõudvaid töökohti, mistõttu on tal oluline roll ka Euroopa muutmisel teadmistel põhinevaks majanduseks. Viimase kolme aasta jooksul on tööhõive tööstuses olnud küllaltki konstantne pärast peaaegu 5 % langust ajavahemikus 2000–2004.⁷ Kaudselt on tööstus paljude teenusesektorite mootoriks, andes olulise panuse tööhõive suurenemisesse. Paljudes tööstussektorites, näiteks info- ja sidetehnoloogia ning elektrotehnika ja masinaehituse valdkonnas, on lisandväärtus kasvanud pikka aega ja pidevalt ning see kasv on viimastel aastatel kiirenenud.⁸ 2006. aastal õnnestus ühendusse meelitada ka rohkem välismaiseid otseinvesteeringuid, mis suurenesid 42 % võrra, võrrelduna investeeringute väljavooluga, mis suurenes 35% võrra.⁹

Tööstusel läheb praegu hästi ning kasu lõigatakse ka soodsast majandustsüklist, kuid lähiaastatel võib oodata, et globaliseerumise, tehnoloogia arengu ja keskkonnaprobleemide mõjud suurenevad.

ELil on läinud hästi kaubavahetuses ning tema osakaal maailmakaubanduses on stabiliseerunud umbes 15 % juures. **Globaliseerumine** ei ole enam seotud üksnes kaubavahetusega. Viimasel ajal on ettevõtted järjest rohkem kaubelnud või ostnud allhankena teenuseid, sest info- ja sidetehnoloogia, organisatsiooniline innovatsioon ning India ja Hiina kasvav oskustebaas võimaldavad ettevõtetel väärtusahelaid lõhkuda ning osta allhankena vahetooteid ja -teenuseid. Muutuvas keskkonnas on konkurentsieeliseks globaalse väärtusahela optimeerimine. Seda tehes peavad ettevõtted säilitama kontrolli väärtusahela tähtsamate osade üle, nagu innovatsioon ja kasutajate jaoks kohandatud tooted, mõnikord väikefirmade liitude abil, mis aitavad kinnistada Euroopa innovatsioonivõimet. Järjest enam pakuvad ettevõtted ka integreeritud lahendusi, mis koosnevad erinevatest teenustest ja tootmistegevusest.

Teaduse ja tehnoloogia kiire areng loob tootjatele võimaluse kohandada ja ära kasutada uusi tehnilisi võimalusi. Siiski on tootmine ELis spetsialiseerunud keskmise tasemega tehnoloogia sektoritele ning teatavate kõrgtehnoloogiliste sektorite kiiret kasvu ei ole ära kasutatud, nagu ka info- ja sidetehnoloogia kasutuselevõttust tulenevat potentsiaali. Teatavate turgude ranged tooteid käsitlevad õigusnormid takistavad sageli tööstusharu vajalikku ajakohastamist. Standardeid, intellektuaalomandi õigusi ja riigihankemenetlusi tuleks samuti muuta innovaatilisi tööstusharusid soosivamateks. Nõudluse suurendamine on oluline tööstuse innovatsioonivõime seisukohast, mõnede tööstusharudele valmistavad aga probleeme ebasoodsad turustruktuurid. Suure, ühtlase turu puudumine takistab kaitsetööstusel oma täieliku innovatsiooni ja majandusliku potentsiaali saavutamist. Mõningal määral kehtib see ka ravimitööstuse puhul.

EL on seadnud ambitsioonika keskkonnaalase eesmärgi – **suurendada energiatõhusust ja vähendada kasvuhooonegaaside emissiooni** 2020. aastaks vähemalt 20 % võrra ning propageerida taastuvaid energiaallikaid.¹⁰ Siiani on Euroopa tööstus saavutanud märkimisväärset edu energiatõhususe parandamisel. Samuti ollakse hästi positsioneeritud, et kasutada ära kasvava keskkonnatööstuse võimalusi. Euroopa keskkonnatööstus on ülemaailmse arengu esirinnas: tehnoloogia abil saavutatakse käive, mis moodustab umbes

---

⁷ Eurostati tööjõu-uuring

⁸ ELi tööstuse struktuur (Ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat, 2007): Info- ja sidetehnoloogia aastane kasv ajavahemikus 1995–2006 oli 6 protsenti, ajavahemikus 2004–2006 on see tõusnud 10 protsendile. Elektrotehnika ja masinaehituse puhul olid vastavad arvud 2% ja 5%.

⁹ Eurostati pressiteade 70/2007 – 24. mai 2007

¹⁰ Komisjoni teatises „Euroopa energiapoliitika”, KOM(2007)1 sätestati kvantitatiivsed eesmärgid.

2,2% ELi SKTst, ning tööd antakse 3,4 miljonile inimesele. Regulaatiivsed ja muud takistused võivad segada uute turuvõimaluste täielikku ärakasutamist. Nende takistuste ületamiseks on vaja poliitilisi vahendeid, mis hõlmaksid turupõhiseid instrumente ja häid reguleerivaid meetmeid. Nende poliitiliste vahendite rakendamisel tuleb arvestada rahvusvahelise konkurentsile avatud energiamahukate tööstusharude olukorda.

3. TÖÖSTUSPOLIITIKA TÖÖPROGRAMM

3.1. Hinnang edusammudele ning hetkeolukord

2005. aasta teatises nimetati mitmeid horisontaalseid ja sektorikeskseid poliitilisi algatusi, millest enamiku puhul on juba saavutatud edu.¹¹ Kõikidel juhtudel on tähtsat rolli mänginud konsultatsioonid.

Juba tulemusi andnud algatustel on olnud märkimisväärne mõju poliitika arendamisele. Need on aidanud kokku tuua, mõnikord kõrgetasemelistes töörühmades, laia sidusrühmade ringi, kes vastutavad erinevate poliitikavaldkondade eest, mis moodustavad tööstustegevuse raamistiku. Samuti on leitud konsensus põhiküsimustes ning viisid, kuidas edasi minna.

- Eelkõige kehtib see konkurentsivõimet, energeetikat ja keskkonda käsitleva kõrgetasemelise töörühma kohta, mis aitas liita kolm erinevat poliitikavaldkonda ning andis märkimisväärse panuse nt komisjoni energia ja kliimamuutuste paketi väljatöötamisel ning säästva tööstuspoliitika kujundamisel.
- Samuti kehtib see CARS21 algatuse puhul, mille soovitusel põhines komisjoni teatis mootorsõidukitööstuse reguleeriva raamistiku kohta ning mis viis oluliste seadusloomega seotud ettepanekuteni, nt laiendada sõidukite tüübikinnituse Euroopa süsteemi ning lihtsustamise kohta.
- Tekstiile käsitletud kõrgetasemeline töörühm aitas määratleda poliitilised prioriteedid. Praktilisemal tasandil sätestati kogu tööstusharu hõlmav teadus- ja arendustegevuse platvorm.
- Masinatööstust käsitlev algatus EnginEurope ja info- ja sidetehnoloogiat käsitletud töökond koostasid aruanded, mis olid abiks tööstuspoliitika väljatöötamisel.
- Merendust käsitletud kõrgetasemeline töörühm LeaderSHIP 2015 töötas välja soovitused, mis aitasid suuresti riigiabist sõltunud tööstusharul muutuda konkurentsivõimeliseks. Laevatehased saavad üksnes innovatsiooniabi, mille intensiivsus peab peegeldama ja tasustama arukat riskide võtmist ning edendama tehnoloogia arengut.
- Mõnede töörühmade töö (nt farmaatsiatoodete foorumi ja kaitsetööstuse foorumi) on veel käimas ning sealt on saadud vahetulemusi. Varsti alustab oma tööd kemikaale käsitlev kõrgetasemeline töörühm.

---

¹¹ Üksikasjalikud andmed edusammude kohta leiab dokumendist SEK(2007)917.

- Intellektuaalomandi õigusi ja oskusi käsitlevad algatused¹² on näidanud, et need valdkonnad moodustavad väga olulise osa tööstuslase konkurentsivõime strateegias. Intellektuaalomandi õigusi käsitletud algatus on viinud mitmete meetmeteni, nagu ELi-USA intellektuaalomandi õiguste alane tegevusstrateegia. Samuti on peetud dialoogi riikidega, mis on intellektuaalomandi õiguste rakendamise seisukohast esmatähtsad. Oskusi käsitlev algatus aitab rakendada mitmeid meetmeid, mis aitavad võidelda oskuste puudumise või nende tööstusvaldkonda sobimatusega.

Ühtekuuluvuspoliitika andis samuti olulise panuse tööstuse konkurentsivõime tõstmisse. Kooskõlas ühtekuuluvuspoliitikaga kaasnevate ühenduse strateegiliste suunistega aastateks 2007–2013 keskendavad liikmesriigid Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Euroopa Sotsiaalfondi investeeringud valdkondadesse, mis on tihedalt seotud majanduskasvu ja töökohtade loomise tegevuskavaga. Eelkõige peetakse silmas inimressursside arendamist, teadusuuringuid, innovatsiooni, ettevõtlust ning VKEde toetamist.

Lisaks on komisjon koostanud ELi tööstuse välist konkurentsivõimet käsitleva täieliku strateegia,¹³ et ära kasutada globaliseerumisest tulenevaid võimalusi ning tagada ELi ettevõtetele soodsam rahvusvaheline keskkond.

2005. aasta teatises kirjeldatud horisontaalsed ja sektorikesksed algatused on pikaajalised projektid, mis jätkuvad ajavahemikus 2007–2009.

Kokkuvõtteks võib öelda, et viimased majanduslikud arengud ning 2005. aasta tööstuspoliitika peamistest punktidest saadud kogemused ja tagasiside näitavad, et poliitika põhimõtteliseks muutmiseks puudub vajadus.

3.2. Edasised plaanid

Põhinedes hetkeolukorra hinnangul ja alates 2005. aastast saavutatud tulemustel, kavatab komisjon mõningaid käimasolevaid algatusi tugevdada ning algatada uusi, mis aitaksid vastata uutele väljakutsetele.

I lisas on antud üksikasjalik ülevaade horisontaalsetest ja sektorikesksetest algatustest ning näidatud, millist algatust peetakse iga sektori puhul prioriteetseks. Rakendamisele eelneb vajadusel mõju hindamine. Ülevaates ajakohastatakse uute andmetega 2005. aasta teatist, mis põhines laiapõhjalisel konsultatsioonil liikmesriikide ja sidusrühmadega.

Tööstuse konkurentsivõimet edendavad algatused viiakse osaliselt ellu ühenduse ja osaliselt liikmesriikide tasandil, kuid seos ELi tööstuspoliitika ja riikide poliitiliste meetmete vahel on jäänud nõrgaks. Uuendatud Lissaboni strateegia annab hea võimaluse nende sidemete tugevdamiseks, eelkõige seetõttu, et nõukogus vastuvõetud ühtsed suunised sisaldavad ka suuniseid tööstuspoliitika kohta. Liikmesriigid peavad iga-aastases arenguaruandes esitama tööstuse konkurentsivõimet edendavad poliitilised meetmed, mis on seotud liikmesriigi peamiste väljakutsetega. Teatavates küsimustes teeb komisjon liikmesriikidega koostööd, et leida head tavad ning jagada neid teiste liikmesriikidega. Sellega saab komisjon paremini integreerida poliitika kujundamise riikliku ulatuse selles teatises esitatud horisontaalsetesse ja sektorikesksetesse algatustesse.

¹² Komisjon kavatab 2007. aastal esitada oma nägemuse e-oskuste kohta.

¹³ KOM(2006)567 „Gloaalne Euroopa: konkurentsivõime maailmas”.

3.3. Praeguse töö jätkamine ja uutele väljakutsetele vastamine

Kuigi 2005. aasta tööstuspoliitika üldine ülesehitus on siiani asjakohane, on mõned probleemid jätkuvalt säilinud ning mõnede olulisus kasvanud. Globaliseerumine, tehnoloogia areng ja kliimamuutus põhjustavad majandusele konkurentsipurust, millega tuleb kohaneda: selle protsessi tulemusena suunatakse ressursid sinna, kus nad lisavad kõige rohkem väärtust.

3.3.1. Horisontaalsed algatused

1. **Regulatiivse keskkonna lihtsustamine ja parendamine** ning ettevõtete **halduskoormuse vähendamine** on jätkuvalt komisjoni peamine prioriteet. Lisaks soovitakse tagada, et regulatsioonid aitaksid edendada „ökoinnovatsiooni” ning säästvamaid tarbimis- ja tootmisviise. Komisjoni tugevdab oma tulevase jõupingutusi ning pöörab erilist tähelepanu ehitamisele, ettevõtlusstatistikale, tervishoiule ja ohutusele, töösuhetele, transpordile ning maksu- ja käibemaksuküsimustele. Lisaks soovib komisjon jätkata halduskulude mõõtmist ja halduskoormuse vähendamist.

Konkreetne näide selle kohaldamisest kindlas sektoris on CARS21 algatuse järelmeetmed, millega komisjon püüab lihtsustada mootorsõidukitööstuse reguleerivat raamistikku, rakendades järjekindlalt parema õigusloome põhimõtteid. Komisjoni peamised prioriteedid on järgmised: mitmete ELi direktiivide asendamine rahvusvaheliste reeglitega alates 2007. aastast; tootjapoolsete ja virtuaalsete testide kasutamine teatavates valdkondades; õigusaktide väljatöötamine ambitsioonikate heitenormide jaoks, kaasa arvatud CO₂ heitkoguste vähendamine 120g/Km 2012. aastaks integreeritud lähenemise abil;¹⁴ sõidukite ohutusega seotud täiustuste rakendamine, näiteks elektroonilise stabiilsuskontrolli kasutusele võtmine (2008).

See lähenemine on heaks näiteks muudele sektoritele ning on eriti oluline VKEde jaoks. Kuna VKEd on struktuurilt kerged ning neil on loomulik võime oma toimimiskeskonnaga paremini suhestuda, on neil head võimalused pakkuda innovaatilisi lahendusi ja muuta väljakutsed äri võimalusteks. VKEd moodustavad ka olulise osa allpool nimetatud väikefirmade liitudest. Samal on neil vähem võimalusi regulatiivse ja halduskoormusega toimetulemiseks – sageli esineb VKEdel kulusid, mis ei ole proportsioonis ettevõtte suurusega. Samuti on VKEd proportsionaalselt rohkem mõjutatud mis tahes meetmetest, mis nõuavad püsiinvesteeringuid. Näiteks võiks olla rangemate keskkonnastandardite kehtestamine tootmise või lõpptoodangu suhtes.

2. Muud horisontaalsed algatused tulenevad asjaolust, et innovatsiooni ja kiiresti areneva tehnoloogiaga kohanemist ei saa kiirendada üksnes reguleeriva raamistiku abil. Ühenduse rahastamisprogrammid¹⁵ ning praegused ja kavandatavad Euroopa tehnoloogiaplatvormid ja ühised tehnoloogialgatused loovad avatud partnerlusi ja toetavad innovatsiooni, kuid vaja on ka teisi ennetavaid meetmeid.

¹⁴ KOM (2007) 22

¹⁵ Teadusuuringute raamprogramm (FP7) ning konkurentsivõime ja innovatsiooni programm (CIP)

Globaalse ulatusega edukas innovatsioon loob „juhtivale turule” mitmeid konkurentsieelseid, nagu kiirem investeringute tasuvus ning sellest tulenev stiimul erainvesteeringuteks teadus- ja arendustegevusse; teadus- ja arendustegevuse ja tootmisüksuste asukohast tulenevad eelised; suurem tootlikkus ja eksport või suurenenud majanduskasv ja tööhõive.

Juhtivate turgude algatuse eesmärk on toetada turupotentsiaali ärakasutamist innovaatiliste toodete ja teenuste turul. Selleks soovitakse kõrvaldada uute turgude tekkimist segavad takistused tulevikku suunatud, kooskõlastatud ja sihipärase reguleerimise ning muute poliitikavahendite abil. See võimaldab kiiresti ja globaalsest perspektiivist lähtuvalt reageerida nõudlusele erinevate tehnoloogiate ja innovaatiliste ärimudelite abil. Vahenditeks on õiguslik ja reguleeriv raamistik, avatud innovatsioonimehhanismide edendamine, standardid, riigihankemenetlused, intellektuaalse omandi kaitse ja riskikapitali kättesaadavus. Komisjon valmistab selle aasta lõpupoole ette poliitilise dokumendi, mis käsitleb juhtivate turgude lähenemisviisi rakendamist.

3. Innovatsiooni saab kiirendada ka muude vahenditega (nagu on kirjas Lahti dokumendis)¹⁶, mis põhinevad **standardite** kasutamisel. Lisaks sellele, et standardid lihtsustavad innovaatiliste toodete, teenuste ja protsesside pääsemist turule, toimivad nad ka teadus- ja arendustegevuse käigus saadud teadmiste vahendajana. Standarditega tagatakse ka uute toodete ja teenuste kvaliteedi ja ohutuse ühtlus, mis aitab edendada usaldusväärseid ja säästvaid tarbimisviise ning tagada suurema tulu kasvult.

***Standardeid** käsitleva algatuse eesmärk on lihtsustada teadus- ja arendustegevuse tulemuste pääsu turule ning toetada näiteks vähese süsinikukasutusega ja energiatõhusate tehnoloogiate kasutuselevõtmist. Tehnoloogiliste muutuste kiirus ja tehnoloogiate lähendamine eeldavad siiski, et Euroopa standardiorganisatsioon kohandaks oma protsesse nii, et asjakohaseid tooteid suudetaks pakkuda õigeaegselt. Samuti tuleb jätkata globaalsete standardite arendamist. Kuid täielik kasu saavutatakse ainult juhul, kui kõik sidusrühmad on standardite loomisesse kaasatud ning standardeid ka laialdaselt kasutatakse. Tuleb teha suuremaid jõupingutusi VKEde ja teadusringkondade kaasamiseks. Seetõttu avaldab komisjon 2007. aasta lõpus teatise, kus käsitletakse standardite suurenevat rolli innovatsioonis ning muid eespool nimetaud küsimusi.*

4. Globaliseerumine viib struktuuriliste muudatusteni. Seetõttu on vaja luua uusi ja tugevaid piiriüleseid suhteid ja ühendusi. Sellised koostöövõrgustikud, nagu innovatsioonikeskused ja teadusuuringukesksed rühmitised, võivad aidata kaasa piirkonna majanduse arengule ja innovatsioonile. Selline areng kulgeb käsikäes teadusuuringute ja tehnoloogiaarengu valdkonnas vajatava piirkondliku spetsialiseerumisega, kui eesmärgiks on globaalselt konkurentsivõimeline Euroopa teadusruum. Euroopa Tehnoloogiainstituuti käsitlev algatus rajaneb rahvusvahelistele innovatsioonikeskustel ja rühmitistel ning arendab neid edasi. Eesmärgiks on ühendada Euroopa parimad koolitus-, uurimis- ja innovatsiooniasutused, et pakkuda konkreetseid lahendusi olulistele sotsiaalsetele, majanduslikele ja keskkonnaküsimustele.

***Väikefirmade liidu algatusega** antakse hinnang, kuidas liikmesriikide ja komisjoni ühised meetmed liitude ja nende vahelise koostöö toetamisel saavad aidata Euroopa*

¹⁶ KOM (2006) 589

teadmiste piirkonnal muutuda konkurentsivõimeliste maailmaklassi liitude tugevaks võrgustikuks, mis toetab tööstuse ja teenuste konkurentsivõime suurendamist.

5. Euroopa tööstusel on head võimalused kasutada oma tugevat positsiooni keskkonnatehnoloogial põhinevate uute toodete, teenuste ja protsesside turul. Lisaks on Euroopa ettevõtteid järjest rohkem huvitatud keskkonna säästmisest, mis moodustab osa ettevõtte sotsiaalsest vastutusest.

Selleks, et neid tugevusi ära kasutada ning aidata tööstusel saada kasu uute turgude tekkest, on kavandatud uus **säästva tööstuspoliitika** algatus. Selle algatuse peamine eesmärk on muuta ELi tööstuse potentsiaalsed väljakutsed võimalusteks, mis aitaksid muutuda vähese süsinikukasutusega ja ressursse säästvaks majanduseks. Algatusega toetatakse 2007. aasta Euroopa Ülemkogul vastu võetud kliimamuutuste paketi eesmärkide saavutamist.

Komisjon koostab ka täiendava tegevuskava, millega edendatakse säästvat tootmist ja tarbimist ELis. Tegevuskava vastab ELi säästva arengu strateegias komisjonile esitatud ülesandele.

Säästva tööstuspoliitika kolm peamist põhimõtet, mille järgimiseks esitatakse tegevuskava 2008. aasta alguses, on järgmised:

Kiirendada vähese süsinikukasutusega ja energiatõhusate tehnoloogiate, toodete ja teenuste arendamist ja turule viimist, näiteks edendades juhtivaid turge ning luues stiimuleid algataja-ettevõtetele. Selleks võib vaja olla asjakohaseid rahastamisvahendeid ning selliste turupõhiste vahendite loomist, mis kannustavad keskkonnasõbralikemate toodete ja teenuste kasutuselevõtmist koos keskkonnakulude kajastamisega, ilma et see piirikas riigiabi reegleid.

Dünaamilise siseturu loomine: Käimasoleva siseturgu käsitlevate õigusaktide läbivaatamise põhjal loob komisjon tugeva tootepoliitika ning kõrvaldab siseturu takistused. Sellega kaasnevad realistlikud ja astmeliselt karmistuvad miinimumnõuded, mida vajadusel täiendatakse vabatahtlike „juhtivate” standardite ja stiimulitega (näiteks tootemärgistused), et tulemused paraneksid. Selle lähenemise nurgakiviks on laiendatud Euroopa Parlamendi direktiiv, millega edendatakse kõige tähtsamate toodete „ökodisaini”. Samuti propageeritakse keskkonnajuhtimissüsteeme ning ettevõtete ja kodumajapidamiste energiateenuseid, mille toetuseks luuakse lihtne ja kasutajasõbralik raamistik.

Vähese süsinikukasutusega ja energiatõhusate tehnoloogiate, toodete ja teenuste globaalse turu loomine: Keskkonnatehnoloogiate ja säästvamate tehnoloogiate, toodete ja teenuste standardite kiirema kasutuselevõetuga võib ette valmistada selliste rahvusvaheliste standardite väljatöötamist, mis võtavad paremini arvesse keskkonnaaspekte, lähtudes elutsükli lähenemisviisist. Nii võivad Euroopa ettevõtjad saada esimese turuletulija eelise globaalses konkurentsisis. Rahvusvahelised sektorikesksed lepingud võivad energiamahukate tööstusharude puhul pakkuda märkimisväärsed võimalusi energia ja ressursside tõhusa kasutamise globaalsete võrdlusarvude määratlemiseks ning selliste tehnoloogiate edendamiseks, mis neid võrdlusarve täidavad. Sellised sektorikesksed lepingud peavad olema vastavuses konkurentsireeglite ja keskkonnaalaste eesmärkidega ning need peaksid aitama luua eksporditurge juhtivatele Euroopa tehnoloogiatele, teenustele ja toodetele. Neid võib täiendada keskkonnatehnoloogiate levitamist käsitlevate rahvusvaheliste või kahepoolsete lepingutega, lihtsustades Kyoto protokolliga paindlike instrumentide kasutamist ning kaubandus- ja arengupoliitika abil.

6. **Energiamahukad tööstusharud** nõuavad erilist tähelepanu, nagu on kinnitanud Euroopa Ülemkogu.¹⁷ Euroopa tööstuse konkurentsivõime ja keskkonnamõju parandamiseks on vaja majanduslikult tasuvaid meetmeid. Komisjon avaldab sügisel poliitilise dokumendi, kus kirjeldatakse võimalikke viise eesmärgi saavutamiseks.

7. Euroopa tööstusele on väga tähtis ka **juurdepääs loodusvaradele ja toorainele**. Tuleb välja töötada meetmed, mis aitavad tagada jätkusuutliku ja ohutu juurdepääsu ning parandada ressursside tõhusust ja juurdepääsu kodumaisele toorainele, avada ELi turg taastuvale toorainele, toetada otsimistehnoloogiate arendamist ja tagada kõrge kvalifikatsiooniga töötajate olemasolu. Lisaks peavad mitme- ja kahepoolsed kaubanduslepingud tagama, et kolmandad riigid toetavad avatud ja moonutusteta turgu ning tagavad toorainepakkumise hankekindluse ja pakkumise mitmekülguse, võttes arvesse komisjoni temaatilist strateegiat loodusvarade säästva kasutamise kohta. Konkurentsivõime nõukogu palus 21. mail 2007 komisjonil välja töötada ühtne poliitiline lähenemine tööstuse toorainega varustamise kohta, võttes arvesse ühenduse poliitika kõiki siseseid ja väliseid külgi. Sellele järgnevad aktiivsed järeelmeetmed.

Komisjon soovib kasutada välist energiapoliitikat rahvusvahelistes suhetes, kaubanduspoliitikas ning tööstus- ja keskkonnapoliitika üle peetavates dialoogides ning vajadusel aidatakse seda poliitikat tehnilise abi kaudu rakendada, et edendada säästvat energia ja kliimamuutuste poliitikat partnerriikides.

8. Üldiselt on konkurentsivõime ja turgudele pääsemise välised aspektid ELi tööstuse edukuse seisukohalt üliloolised.

Konkurentsivõime ja turgudele pääsemise algatuses keskendatakse pingutused ja ressursid nendele sektoritele ja turgudele, kus on parimad võimalused konkurentsivõimest kasu saada. Komisjon jätkab prioriteetsena mitmepoolseid kaubandusläbirääkimisi, eelkõige Doha arengukava läbirääkimisi, kuid lisaks sellele soovitakse sõlmida kahepoolseid vabakaubanduslepinguid, edendada Atlandi-ülest tegevuskava USAga ja partnerlust Hiinaga ning võidelda mittetariifsete tõketega, mille tähtsus on viimastel aastatel suurenenud tariifide astmelise kaotamise tõttu. Siia kuuluvad regulatiivsed küsimused, välismaised otseinvesteeringud, konkurents, riigihanked, turvalisus ja julgeolek, intellektuaalomandi ja muude immateriaalsete varade kaitse ning võitlus võltsimise vastu. Kui kaotatakse proteksionism koduturul, siis peavad sellega kaasnema kõik võimalikud vahendid, mis aitavad luua avatud turud ja õiglased tingimused kaubanduseks välismaal.

9. Tööstuse konkurentsivõime sõltub ka võimest viia ellu **struktuurimuutus** vastuseks globaliseerumise väljakutsetele ja tehnoloogia arengule. EL on välja töötanud ümberkorraldamist käsitlevad õigusaktid.¹⁸ Lisaks antakse rahalist abi tõukefondide ja Euroopa Globaliseerumisega Kohanemise Fondi kaudu. Komisjon on andnud positiivse hinnangu fondile laekunud kahele esimesele taotlusele ning palunud eelarvepädevatel institutsioonidel teha vajalikud assigneeringud. Koostöös kõikide sidusrühmadega tuleb siis

¹⁷ 8. ja 9. märtsi 2007. aasta järeldused

¹⁸ Nõukogu 22. septembri 1994. aasta direktiiv Euroopa töönoukogu asutamise või töötajate teavitamis- ja nõustamiskorra sisseseadmise kohta liikmesriigiülestes ettevõtetes või kontsernides, nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv kollektiivseid koondamisi käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2002. aasta direktiiv, millega kehtestatakse töötajate teavitamise ja nõustamise üldraamistik Euroopa Ühenduses.

teha rohkem, et näha ette struktuurimuutuste suundumusi, valmistuda paremini ümberkorraldusteks ning parandada sünergiat erinevate poliitikatahkude vahel.

***Struktuurimuutuste algatusega** laiendab komisjon oma analüütilist tööd ning toimib parimate tavade vahendajana. Esimene iga-aastane aruanne ümberkorralduste kohta avaldatakse 2008. aasta keskel. 2005. aasta teatis ümberkorralduste ja tööhõive kohta¹⁹ vaadatakse läbi kannustamiseks laiaulatuslikku partnerlust Euroopa tasandil. Keskmise pikkusega perioodil on algatuse eesmärk kõigi asjaosaliste varustamine parema informatsiooniga ümberkorralduste ning selle mõjudega toimetulemise kohta. Lisaks tuleb välja selgitada, kuidas saaks ELi fonde selles valdkonnas kõige paremini kasutada. Komisjon hindab 2009. aastaks, kas on vaja vaadata läbi riigiabi suunised päästmise ja ümberkorralduste kohta.*

10. Üks suuremaid struktuurimuutusi on olnud töökohtade siirdumine teenuste sektorisse arenenud majanduste puhul. Seda ei saa siiski pidada tööstuse vähenemiseks. See peegeldab süvenevat rahvusvahelist tööjaotust ning varem integreeritud vertikaalsete väärtusahelate hajumist. Selle tulemusena on **tööstus ja teenused lahutamatu seotud**. Teatavate teenusesektorite, eelkõige teadmistepõhiste äriteenuste hind, kvaliteet ja tootlikkus mõjutavad tööstuse konkurentsivõimet. Näiteks mõjutavad tööstust ka professionaalsete ja muude äriteenuste ning finantsteenuste või jaekaubandus- ja turustussektori regulatsioonid. Lisaks suurendavad konkurentsivõimelised võrguteenused kogu tööstuse konkurentsivõimet. Tööstus on seoses innovaatiliste tehnoloogiate ja toodetega järjest mitmekesisemate teenuste nii kasutaja kui ka pakkuja.

***Tööstust/teenuseid** käsitleva algatuse raames uuritakse üksikasjalikult teenustesektorit ja selle konkurentsivõimet ning mõju tööstuse konkurentsivõimele. Vajadusel teostatakse täiendavat sektorikeskset seiret. Eesmärgiks on kindlaks määrata kõik konkurentsivõime arengu takistused ja võimalikud turgude probleemid, mis põhjendaksid selliste meetmete võtmist, millega võideldaks konkreetsete probleemidega üksikutes tööstuse ja/või teenuste sektorites.*

Kooskõlas oma tänapäeva VKE-poliitikaga majanduskasvu soodustamiseks ja tööhõive suurendamiseks²⁰ üritab komisjon jätkuvalt tagada, et tööstuspoliitika algatuste puhul võetaks arvesse VKEde huvisid, mis mängivad olulist rolli jätkusuutliku kasvu ja paremate töökohtade tagamisel.

3.3.2. Sektorikesksed algatused

Lisaks horisontaalsetele algatustele on osutunud kasulikuks ka konkreetse sektori probleemidele keskendumine. **Kaks uut algatust** tehakse toiduainete töötlemise ja elektrotehnika valdkonnas. Mõlemad on laiad sektorid, kus on suur potentsiaal majanduskasvuks ja töökohtade tekkeks.

Kõikide sektorikesksete algatuste puhul tuleks kasutada teadusuuringute raamprogrammi uusi vahendeid, täpsemalt tehnoloogiaplatforme ja ühiseid tehnoloogiaalgatusi ning nende soovitusi.

¹⁹ KOM(2005)120

²⁰ KOM(2005)551

11. Pärast järjestikuseid ühise põllumajanduspoliitika reforme, mille käigus on tootesubsiidiumid muutunud põllumajandustootjate otsetoetusteks ning suuremat rõhku on pandud turule orienteeritusele ja konkurentsivõimele, on Euroopa **toiduainetetööstus** siirdunud kohanemisfaasi. Globaalselt vaadatuna toimub kohanemine olukorras, kus kaupade hinnad on kõrged ja toorainele juurdepääs piiratud väliskaubanduspoliitika turgudele pääsemiseks alles arenemas. Madal tööviljakus, innovatsiooni jätkuv vähesus, muutuvad tarbijaeelistused ja regulatsioonid, mida on viimastel aastatel karmistatud, et vastata tarbijate tervise- ja keskkonnaalastele ootustele, on kõik väljakutsed, millega tööstusharu silmitsi seisab. ELi toiduaineid käsitlevad ühtlustatud õigusaktid edendavad jätkuvalt toidu ohutust ja tarbija usaldust kogu ühenduses ning aitavad kaasa ELi põllumajandus- ja toidusektori arengule.

*Komisjoni suunatud **algatuse** eesmärk on vastata eespool nimetatud väljakutsetele ja innovatsiooni pidevale vähesusele, pidades silmas VKEde suurt osakaalu sektoris. Komisjon esitab 2008. aastal meetmete paketi, mis põhineb konkurentsivõime analüüsil, 2007. aastal sidusrühmadega peetud laiaulatuslikul konsultatsioonil ning tervislikku toitu („Food for Life”) käsitleva tehnoloogiaplatformi töö. Meetmete hulka võivad kuuluda suurema lisandväärtusega toodete strateegia, teadus- ja arendustegevuse tulemuste suunatud kasutuselevõtt, VKEde jätkuvad pingutused innovatsiooni vallas (k.a jae- ja hulgikaubanduse küsimused) ning rahvusvahelise ulatuse tugevdamine, parem juurdepääs kolmandate riikide turgudele ning võimalusel halduskoormuse vähendamine. Meetmed täiendavad toiduaineid käsitlevate õigusaktide jätkuvat läbivaatamist ning algatuse uuendtoidu ja toiduainete märgistamise valdkonnas, mis aitavad märkimisväärselt lihtsustada õiguslikku raamistikku ning vähendada ettevõtjatele ELi tasandil pandavat koormust.*

12. **Elektrotehnika sektoril** on oluline roll ELi majanduses vahetoodete, lõplike tootmisvahendite ja tarbekaupade pakkujana. Sektorile pakuvad tihedat konkurentsi nii arenenud kui ka areneva majandusega riigid. Olulisteks küsimusteks on võltsimine ja intellektuaalomandi õiguste kaitse.

***ELECTRA** on tööstusharu ja komisjoni ühisalgatus, mille eesmärk on kindlaks määrata Euroopa elektrotehnikatööstuse pikaajalised konkurentsialased väljakutsed ning töötada välja soovitud sektori globaalse konkurentsivõime parandamiseks. Algatuse käigus uuritakse parema õigusloome põhimõtte rakendamise potentsiaali ning osaletakse energiatõhususe ja juhtivate turgude alastes aruteludes. Algatuse tulemustest lähtuvalt võib komisjon 2008. aastal välja pakkuda edasised meetmed.*

Lisaks kiirendatakse käimasolevat tööd mitmetes sektorites, mis peavad kiiresti kohanema tehnoloogia ja teaduse arenguga ning mis ei suuda olemasolevate takistuste tõttu kasutada täielikult siseturu eeliseid.

13. **Kosmosetööstuse** valdkonnas on komisjon ja ESA üheskoos välja töötanud Euroopa kosmosepoliitika.²¹ Kosmosepoliitikale on lisatud Euroopa kosmoseprogrammi esialgsed lähtepunktid, mida tuleb edasi arendada, et tagada kõikide kosmoseprogrammide vastastikune täiendavus ja läbipaistvus ning kosmoseinvesteeringute tõhusaim kasutamine Euroopas.

---

²¹ KOM(2007)212 (lõplik)

*Komisjon hindab, kas on vaja luua reguleeriv raamistik **satelliitidelt saadud andmete levitamise kontrollimiseks** ning kas on vaja toetavaid standardeid. GALILEO²² rakendusi käsitleva rohelise raamatu üle peetavate arutelude järel hindab komisjon, kui suures ulatuses saavad Euroopa või riikliku tasandi õigusaktid toetada selliste rakenduste arendamist. Lisaks edendab komisjon turupõhist lähenemist raadiosageduste kasutusõiguse andmisel ja kogu ELi hõlmavat lähenemist **sageduste kasutamisele** ning konsulteerib liikmesriikide ja rahvusvaheliste partneritega, kuidas paremini ühtlustada **ekspordikontrolli määrusi**. Enne 2008. aasta lõppu esitavad ESA ja komisjon **integreeritud kosmoserakendusi** käsitlevad uued teadus- ja arendustegevuse projektid, k.a integreerimine maapealsete süsteemidega. ESA valmistab 2008. aastaks ette rahastamissetepanekud, mis toetavad pikaajalisi kosmosekavasid, ning pakub välja uue tehnoloogiaga seotud teadus- ja arendustegevuse projektid. Ülemaailmse keskkonna- ja turvaseire (GMES) algatus pakub kosmosepõhiseid keskkonnateenuseid, mis võimaldavad kontrollida kliimamuutuse mõjusid.*

14. Euroopa **kaitsetööstuses** rakendatakse väga erinevaid riiklikke reegleid. Selline olukord takistab kaitsetööstuse arengut Euroopa tasandil ning annab konkurentsieelse rahvusvaheliste konkurentidele. Lisaks ei kasutata majanduslikult kasulikult **julgeoleku ja kaitse** otstarbeks eraldatud raha. Komisjon kavatses tugevdada Euroopa kaitsevõime tehnoloogilist ja tööstuslikku alust koostöös Euroopa Kaitseagentuuriga.

Seetõttu keskendub algatus Euroopa kaitsevarustuse turu arendamisele, tehnoloogia arengule ja ELi kaitsevaldkonna ettevõtete globaalse konkurentsivõime tõstmisele. Komisjon valmistab ette raamteatist, mis käsitleb tööstusharu ja turu küsimusi, kaitse- ja julgeolekualaste riigihangete direktiivi ja ELi-siseseid kaitsevarustuse siirdeid käsitlevat määrust. Muid tulemusi, nagu kogu ELi hõlmav Euroopa kaitsevõime tehnoloogilise ja tööstusliku aluse kaardistamine ja Euroopa kaitsevaldkonna standardimist käsitlev käsiraamat, oodatakse 2009. aastal

15. Komisjon jätkab algatust **julgeolekualaste uuringute** eriküsimuste kohta, milles võetakse arvesse lähedasi sidemeid kaitseküsimustega, näiteks eespool nimetatud kaitse- ja julgeolekualaste riigihangete direktiivi.

*Soovitakse luua **Euroopa julgeoleku-uuringute ja innovatsioonifoorum**, et töötada välja ühine **julgeoleku-uuringute** kava 2009. aasta lõpuks. Komisjon edendab ka avaliku ja erasektori dialoogi Euroopa julgeoleku-uuringute valdkonnas ning käimasolevate programmide ja algatuste läbipaistvust ja kooskõlastatust.*

16. Euroopa **farmaatsia sektor** on raskes olukorras, sest investeeringud farmaatsiaalasesse teadus- ja arendustegevusse on suundunud Ameerika Ühendriikidesse ja järjest enam ka Kaug-Idasse. Euroopal on raskusi väljakutsele vastamisega, sest puudub tõhus ja ühtne farmaatsiatoodete turg.

Selle probleemiga võitlemiseks on komisjon kasutusele võtnud kahetahulise lähenemise: Euroopa õigusliku raamistiku uuendamine farmaatsiat käsitlevate õigusaktide läbivaatamise abil ja käimasolev farmaatsiafoorum, kus liikmesriigid ja sidusrühmad käsitlevad konkurentsivõimega seotud kriitilisi küsimusi, nagu hinnad ja tagasimaksud. Nende kahe tahu lähendamiseks avaldab komisjon 2007. aasta lõpus teatise, kus sätestatakse strateegia ja

²² Galileo raadionavigatsioonisüsteem pakub positsioneerimisteenust, kui 30 satelliidist koosnev süsteem lähiaastatel valmib.

visioon selle võtmesektori tulevase konkurentsivõime tagamiseks. Teatis põhineb avalikul arutelul, mida alustatakse 2007. aasta suvel.

17. Tööstuspoliitikat käsitletud 2005. aasta teatises võetud kohustuste alusel valmistab komisjon praegu ette kahte sektorikeskset teatist, kus käsitletakse **metalli-** ja **metsatööstuse** konkurentsivõimet.

4. KOKKUVÕTE

Hetkel toimib tööstus suhteliselt soodsas makromajanduslikus keskkonnas, kuid enesega rahuloluks ei ole põhjust.

2005. aasta teatises kirjeldatud meetmed on aidanud muuta tööstuspoliitika nii suuri kui ka väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid soosivaks. Integreeritud lähenemine on osutunud edukaks ning seda toetavad ka Euroopa Parlament ja liikmesriigid. Seetõttu on vaja olmesoleva poliitilise strateegia jätkumist ja sellele pühendumist, mille eelduseks on kõigi sidusrühmade toetus. Esimeseks prioriteediks on luua selline poliitiline raamistik, mis võimaldaks tööstusel paremini vastata globaliseerumisest ja kliimamuutusest tulenevatele väljakutsetele.

1. lisa: Olemasolevad ja kavandatavad algatused

Tööstusharu	TEADMISED				PAREM ÕIGUSLOOME				KESKKOND JA ENERGIA ²⁾				KAUBANDUS				STRUKTUURIMU UTUSED		SEKTORI SPETSIFIKA	SEKTORIKESKSED MEETMED 2005-2009								
	Teadus- ja arendustegevus – Innovatsioon	Intellektuaalomandi õigused – Võtmine	Õigused	VKEde juurdepääs rahastamisele	Halduskoormus – Sektori regulatsioonide keerulisus	Siseturg	Tervis ja ohutus	Tehnilised standardid	Kliimamuutus ⁶⁾	Õhukindlus	Vesi	Õhk	Energiamahukas tootmine	Ligipääs turgudele	Ligipääs tootmisele	Kaubanduse mõnussid, subsideerimised	Regulatiivsed kõikumused	Võistamine	Muutamine teenustekesksesks ³⁾		2005	2006	2007	2008	2009			
Toiduaine- ja bioteaduste tööstus	Toit, jook ja tubakas	x							x	x			x	x			x	x							Toidu algatus			
	Kosmeetika	x					x	x					x			x			x									
	Farmaatsiatooted	x	x	x	x		x	x					x			x			x							Farmaatsiafoorum		
	Biotehnoloogia	x	x		x			x											x							Farmaatsia teatis		
	Meditsiiniseadmed	x			x			x									x		x								MTR strateegia „Bioteadused ja biotehnoloogia“	
Masina- ja süsteemitööstus	Info- ja sidetehnoloogia ⁴⁾	x	x	x	x			x					x					x									IKT töökond	
	Masinatööstus	x	x		x			x ¹⁰⁾					x						x								Masinatööstuse dialoog	
	Elektrotehnika	x	x	x	x			x ¹⁰⁾					x						x								Electra	
	Mootorsõidukid	x	x	x				x	x			x	x			x	x										CARS 21 tüüriühm	
	Lennundus ja kosmose tööstus	x														x			x								Review of automotive legislation	
	Kaitsetööstus	x						x											x								Euroopa kosmoseprogramm/GMES	
	Laevaehitus	x	x	x												x		x									Kaitsetööstuse tüüriühm	
Moe- ja disainitööstus	Tekstiil	x	x	x														x									Kaitsepakett	
	Nahk ja nahatooted	x	x	x														x									LeaderSHP 2015 tüüriühm	
	Jalanõud	x	x	x														x										
	Mööbel	x	x	x														x										
Põhi- ja vahesaadusi tootvad tööstused	Kaevandamine	x		x																								
	Värvilised metallid			x					x	x				x														
	Tsement ja lubi								x	x																		
	Keraamika			x					x	x									x									
	Klaas			x					x	x																		
	Puit ja puittooted	x			x																							
	Puidumass, paber ja paberitooted	x																										
	Trükitehnika ja kirjastamine	x			x																							
	Teras	x			x																							
	Kemikaalid, kummi- ja plastmasstooted	x																										
Ehitus	x			x																								
HORISONTAALS SED MEETMED 2005-2009	2005	Uur- ja inn. järelevalve	IPR	Õigused																								
	2006																											
	2007																											
	2008																											
	2009																											

ELi ja riiklikud Lissaboni reformiprogrammid

Tabelis on ristiga märgitud kohad, kus poliitilist väljakutset peetakse prioriteetseks paljude teiste hulgas. Risti puudumine ei tähenda, et väljakutse oleks sektori jaoks ebaoluline, vaid ainult seda, et see ei ole kõige prioriteetsem.